

Nr 888

Av herr Nilsson, Ferdinand, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 141, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom, m. m.

(Lika lydande med motion nr 1098 i Andra kammaren)

Proposition nr 141 till innevarande års riksdag avser avveckling av hyresregleringen. Rimligtvis utgås därvid från uppfattningen om den nuvarande lagstiftningens skadlighet för bostadsproduktionen och den oenhetliga hyressättningens skadeverkningar för ernående av balans på hyresmarknaden och skälig hyressättning. Påfallande är emellertid att sådana synpunkter väsentligen får stå tillbaka för en argumentation med sikte på av systemet skärpta bristsituationer. I synnerhet åsyftas därvid läget på orter med försummad lokalisering, överhettad arbetsmarknad med hög s. k. marknadsmässig lönesättning, påfallande god tillgång på arbetstillfällen och en av bristen på tillgängliga bostäder skärpt brist på arbetskraft.

På sådana s. k. bristorter är för övrigt ofta bostadsefterfrågan av två slag. Dels avses på grund av den höga lönesättningen bättre eller rymligare bostäder för redan där bosatta och egna bostäder åt tidigare hemma inneboende som nu finner sig ha råd därtill. I andra fall kan det vara fråga om av den goda tillgången på arbetstillfällen ditlockade inflyttade. Ett särskilt intresse tilldrager sig de fall då inom byggfacket verksamma som kan behövas för att bidra till att bygga bort bostadsbristen absorberar i första hand bostäder åt sig och de sina.

Det är att märka att staten dock har i sin hand omfattande maktmedel i fråga om penningpolitik, arbetsmarknadspolitik och byggtillståndsgivning för företag och bostäder. Detta innebär ett starkt ansvar för den bristande lokaliseringen på de överhettade områdena.

Läget på arbets- och bostadsmarknaden har framtvingit att den som behöver arbetskraft måste ägna särskild uppmärksamhet åt att förse sina anställda med goda bostäder. Detta har också observerats i propositionen. Så mycket större intresse måste därför ägnas departementschefens principuttalande om en "modern uppfattning", åsyftande att hålla dessa båda faktorer isär. I tillämpningen har han emellertid av den dagsaktuella situationen nödsakats att gå ganska mycket in på just frågan om de s. k. koplade avtalen. I själva verket tillhör propagandan mot kombinerande av anställning och bostad ett helt annat tidsläge än det nuvarande.

Den statliga s. k. hyreslagskommittén nämner som exempel på vanligen förekommande tjänstebostadsförhållanden läget för fyr- och lotspersonal,

banvakter, skogvaktare, skolvaktmästare, brandpersonal, lasarettsläkare, lantarbetare, hembiträden, fastighetsskötare och portvakter. I själva verket har det även i många andra fall befunnits rationellt att bereda anställda bostäder i anknytning till arbetsplatsen. Särskilt intresse tilldrager sig icke minst ur statlig, landstingskommunal och kommunal synpunkt att många såväl företagare som andra arbetsgivare har funnit det angeläget — ofta nödtvunget — att skaffa goda bostäder åt de anställda för att över huvud taget få erforderlig personal. Erfarenheten har emellertid — såsom också i propositionen beröres — visat att många har tagit plats för att få bostaden, men sedan snart slutat anställningen och ägnat sig åt annat arbete och likväl sökt behålla bostaden.

Beträffande de ovan berörda egentliga tjänstebostäderna synes bestämmelserna i propositionen kunna godtagas. Beträffande vad man kallat personalhyresbostäderna har särskilda bestämmelser föreslagits som avser att motverka ovan berörda svikliga förfaringssätt. Därigenom säkras arbetsgivarens rätt för de första tre åren. Siffran synes godtyckligt vald. Beträffande det exempelvis av flera landsting tillämpade förfaringssättet att förvärva bostadsrätter i föreningshus och uthyra dem till anställda för att i möjlig mån skaffa erforderlig vårdpersonal gäller att vederbörande efter en tid av fem år har rätt förvärva den förhyrda lägenheten. Rimliga skäl talar för att beträffande hyresförhållandet samma tid bör gälla. Beträffande tiden efter denna period synes det även rimligt att arbetsgivaren skall ha möjlighet att för sitt personalbehov disponera sin egen för ändamålet byggda eller förvärvade lägenhet. Exempelvis just när det gäller vårdpersonal men även andra viktiga personalbehov talar goda skäl för att sådana bostadslägenheter skall få disponeras av företaget för avsett ändamål. Så illa som stat och kommun tillgodosett möjligheterna till en god bostadsförsörjning i fri marknad måste detta vara ett skäligen anspråk. Detta gäller i all synnerhet de s. k. bristorterna.

Det framstår som i hög grad önskvärt, att bristorterna avvecklas genom erforderliga lokaliserings- och bostadsbyggnadsåtgärder.

Därför hemställes,

att i prop. nr 141 framlagt förslag till lag om nyttjanderätt till fast egendom 3 kap. § 46 punkt 8, avseende undantag från rätt till förlängt hyresavtal, måtte erhålla följande ändrade lydelse:

”8. hyresförhållandet beror av annan anställning som upphört, och det ej är obilligt mot hyresgästen att även hyresförhållandet upphör, samt om hyresförhållandet varat längre än fem år, hyresvärden för underlättande av angelägen personalanskaffning behöver lägenheten.

Stockholm 2 november 1967

Ferdinand Nilsson (cp)
i Kungsängen

Herbert Hermansson (cp) *Sven E. Sundin (cp)* *Thorsten Larsson (cp)*